

Aktuell kommentar

Hvordan er norske bankers finansiering satt sammen, og hvordan virker risikopåslagene på bankenes utlånsrenter?

Erna Hoff, seniorrådgiver i Avdeling for likviditetsovervåking, Norges Bank Finansiell stabilitet*

Hvordan er norske bankers finansiering satt sammen, og hvordan virker risikopåslagene på bankenes utlånsrenter?

Av Erna Hoff, seniorrådgiver i Avdeling for likviditetsovervåking, Norges Bank Finansiell stabilitet

Bankenes finansiering kan deles inn i kundeinnskudd, markedsfinansiering og egenkapital. Figur 1 viser norske bankers (inkludert kredittforetak) eiendeler og finansiering ved utgangen av tredje kvartal 2011. Det meste av innskuddene har ingen bindingstid. Innskuddsrentene endres normalt i takt med utlånsrentene.

Innskudd fra finansinstitusjoner og verdipapirgjeld omtales gjerne som markedsfinansiering. De største bankene henter en vesentlig del av sin markedsfinansiering, med både kort og lang løpetid, i utenlandske markeder. Den langsiktige markedsfinansieringen består av obligasjoner med fortrinnsrett (OMF) og vanlige obligasjonslån. Mens OMF finansierer en vesentlig del av bankenes utlån til boligformål, benyttes vanlige bankobligasjonslån til å finansiere utlån til næringslivet og boliglån som ikke er overført til boligkredittforetak. Det er vanlige bankobligasjonslån som er mest utsatt ved uro i markedene, både når det gjelder pris og tilgjengelighet.

OMF og vanlige bankobligasjonslån kan ha fast eller flytende rente. Når lånene har fast rente, vil kredittforetakene og bankene inngå rentebytteavtaler slik at de ender opp med å betale flytende rente også på disse lånene. Den flytende renten er vanligvis pengemarkedsrenten NIBOR. Dette gjøres fordi fastrentefinansieringen brukes til å finansiere utlån med flytende rente. Renten på obligasjonslån kan dermed deles inn to deler; pengemarkedsrenten og et fast risikopåslag. Risikopåslaget bankene må betale bestemmes både av generelle markedsforhold og av hvordan den enkelte bank vurderes som låntaker. Økt markedsuro internasjonalt har bidratt til å øke påslagene den siste tiden, også for norske banker. Økningen har vært størst for usikrede bankobligasjoner. For norske OMF har økningen vært mindre på grunn av høy kvalitet på sikkerhetsmassen.

Når bankene henter finansiering i valuta, får de behov for å bytte valutaen til norske kroner. Det vil de ofte måtte betale en premie for. Denne premien kommer i tillegg til risikopåslaget, men er normalt betydelig lavere enn risikopåslaget. Premien vil avhenge av relativ etterspørsel og tilbud mellom valutaene som byttes.

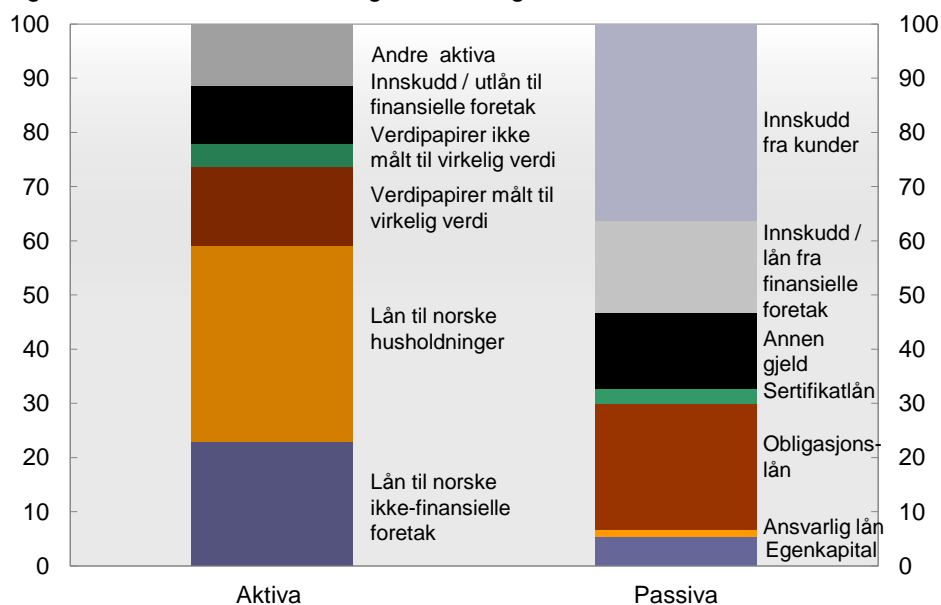
Bankene bytter også langsiktig fastrentefinansiering i valuta til kronefinansiering med flytende rente. Det innebærer at bankenes innlånskostnader for kort- og langsiktig finansiering både i valuta og kroner påvirkes av utviklingen i NIBOR-rentene. Differansen mellom NIBOR og forventet styringsrente, det såkalte rentepåslaget, stiger ved markedsuro. Rentepåslaget har steget de siste månedene, og bankene har dermed fått høyere innlånskostnader uten at styringsrenten er endret.

Eiendelene består i hovedsak av utlån og verdipapirer (se figur 1). En stor del av eiendelene gir en avkastning som er knyttet til en pengemarkedsrente.

Beregninger på data for norske banker fra 2001 – 2010 indikerer at bankene ikke har veltet økte kostnader knyttet til markedsfinansiering fullt ut over i utlånsrentene.¹ Beregningene viste at i løpet av et kvartal ble om lag 80 prosent av økningen i NIBOR-renten overveltet i utlånsrentene. Økte risikopåslag påvirket rentene på lån til foretak, men hadde mindre effekt på utlånsrenter til personmarkedet. Dette skyldes trolig at det er større konkurranse mellom bankene på lån til bolig enn på lån til foretak.

Figur 2 viser at bankenes utlånsrenter for nye boliglån har endret seg lite siden 2009, selv om renten som kredittforetakene må betale for OMF med fem års løpetid, har steget. Økningen i renten på OMF i denne perioden skyldes både høyere pengemarkedsrenter og økte risikopåslag. Figur 3 viser utviklingen i kostnader for vanlige obligasjonslån. Risikopåslaget er nå betydelig høyere enn før finanskrisen. Over tid må bankene velte høyere innlånskostnader over på lånekundene dersom inntjeningen på utlån skal opprettholdes.

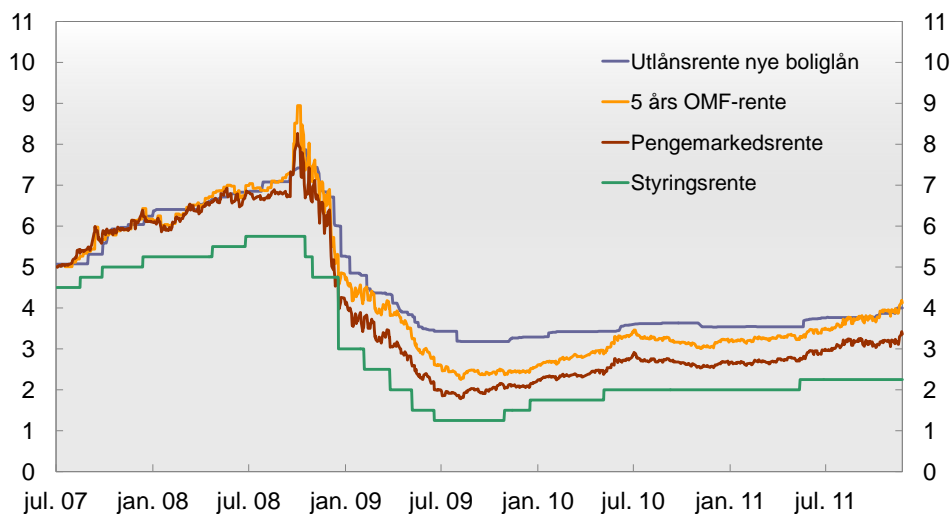
Figur 1 Bankenes¹⁾ eiendeler og finansiering. Prosent. 3. kv. 2011

1) Alle banker og kredittforetak i Norge (unntatt datterbanker og filialer i utlandet av norske banker)
Kilde: Norges Bank

¹ Se ”How do banks’ funding costs affect interest margins?” Working Paper, Norges Bank, 2011/09.

Figur 2 Styringsrente, pengemarkedsrente¹⁾, OMF-rente og vektet utlånsrente fra bankene på nye boliglån²⁾. Prosent. 1. juli 2007 – 23. november 2011

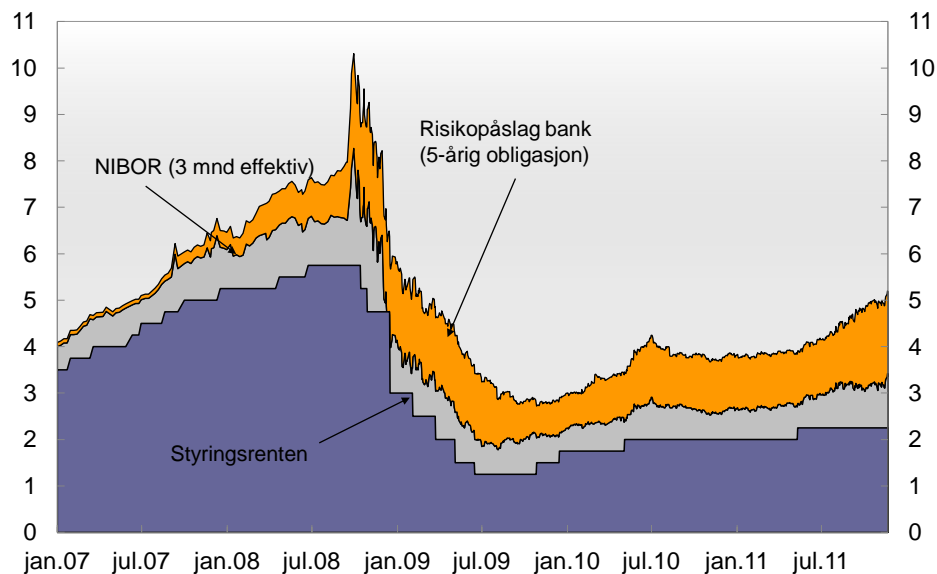

1) Tremåneders NIBOR (effektiv)

2) Renter på nye boliglån på 1 million kroner innenfor 60 prosent av kjøpesum med flytende rente. Tall for de 20 største bankene, vektet etter markedsandeler

Kilder: Norsk familieøkonomi AS, Statistisk sentralbyrå, DNB Markets og Norges Bank

Figur 3 Bankenes finansieringskostnader
Prosentenheter. 3. januar 2007 – 23. november 2011

Kilder: DNB Markets og Norges Bank